

*До разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету
«Одеська юридична академія»
м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23*

РЕЦЕНЗІЯ
рецензента, кандидата юридичних наук, доцента
Добровольської Володимири Володимирівни
на дисертацію Петрова Володимира Володимировича
на тему «Стимулююча функція господарського права у розвитку
підприємництва»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081
«Право»

Актуальність теми. Сучасний етап розвитку вітчизняної правової системи характеризується глибокою трансформацією підходів до регулювання економічних відносин. Роль держави в економіці традиційно балансує між двома векторами — обмежувально-контрольним та стимулююче-захисним. Тривалий час у вітчизняній правозастосовчій практиці домінувала фіскально-контрольна модель, де господарське право сприймалося переважно крізь призму імперативних заборон та санкцій.

Проте масштабні виклики воєнного часу та об'єктивна необхідність прискореного повоєнного відновлення актуалізували потребу в докорінній зміні парадигми. На передову лінію юридичної науки виходить стимулююча функція господарського права, яка покликана створити правовий каркас для реанімації, релокації та випереджального розвитку суб'єктів підприємництва. Ситуація ускладнюється процесом декодифікації (скасування Господарського кодексу України), що вимагає переосмислення того, які саме правові інститути мають перебрати на себе функцію економічного стимулювання без втрати публічного балансу.

У зв'язку з цим, обґрунтованість проведеного В. В. Петровим дослідження пов'язано, насамперед, з необхідністю глибокого наукового дослідження регулювання стимулюючої функції господарського права у розвитку підприємництва з точки зору господарсько-правового її забезпечення.

Наукова новизна положень, які виносяться на захист. Дисертація є першим комплексним науковим дослідженням положень стимулюючої функції господарського права щодо з урахуванням міжнародних стандартів та зарубіжного законодавчого досвіду.

Внаслідок дослідження зроблено нові наукові висновки щодо у формулюванні нових теоретичних положень, уточненні характеристик господарсько-правових категорій, формулюванні рекомендацій для правозастосовної практики та пропозицій щодо удосконалення господарського законодавства України. Зокрема, серед наукових ідей, які найбільше привернули увагу, слід виокремити наступні:

- обґрунтовано, що у широкому розумінні стимулююча функція господарського права є комплексним інструментом реалізації державної економічної політики, що забезпечує баланс між свободою підприємницької діяльності та публічним інтересом, формуючи сталі умови економічної активності задля підвищення її ефективності, конкурентоспроможності бізнесу, обороноздатності країни та прогнозованого розвитку економіки, без надмірного втручання й порушення засад конкуренції; доведено, що особливого значення у цьому контексті набуває кодифікація господарського законодавства як оптимальна форма інституціоналізації стимулюючої функції права у сфері економіки, що здатна забезпечити системність, стабільність і прогнозованість державної економічної політики у довгостроковій перспективі;

- надано авторське визначення поняття стимулюючої функції господарського права як самостійного системотворчого напрямку його впливу на господарські відносини, який не зводиться лише до економічних важелів чи окремих заходів державної підтримки, а є правовим механізмом формування мотивації суб'єктів господарювання до активної, правомірної та суспільно корисної господарської діяльності, що поєднує позитивні (заохочувальні) та негативні (обмежувальні) заходи спонукання;

- положення щодо визначення стимулів та обмежень господарської діяльності як двох основних і взаємодоповнюючих інструментів державного регулювання економіки, які формують правові умови здійснення господарської діяльності, забезпечуючи, з одного боку, мотивацію суб'єктів господарювання до розвитку, інвестування, впровадження інновацій та підвищення конкурентоспроможності, а, з іншого, – встановлення нормативних меж господарювання в інтересах захисту конкуренції, прав споживачів, екологічної та економічної безпеки;

- поняття інформаційно-консультаційного механізму стимулювання підприємництва як форми державної та муніципальної підтримки бізнесу й інструменту непрямого господарсько-правового стимулювання, сутність якого полягає у забезпеченні суб'єктів господарювання, насамперед малого та середнього підприємництва, безоплатним або пільговим доступом до правової, економічної та аналітичної інформації, а також консультаційних послуг, необхідних для здійснення господарської діяльності;

- поняття програмно-цільового методу розвитку підприємництва як інструменту формування напрямів господарсько-правового стимулювання, під яким запропоновано розуміти модельний механізм правового та організаційного забезпечення господарської діяльності, що реалізується через систему державних і регіональних програм із визначенням пріоритетних напрямів розвитку, цілей, стимулюючих засобів та джерел фінансування, спрямованих на забезпечення послідовної, стратегічно узгодженої та ресурсно забезпеченої модернізації економіки в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення.

Практичне значення одержаних результатів. Теоретичні висновки та практичні пропозиції, сформульовані у дисертаційному дослідженні, можуть бути використані:

- у науково-дослідній діяльності – для удосконалення та подальшого розвитку загальнотеоретичних досліджень проблем електронних фінансових послуг;

- у *нормотворчій діяльності* – для удосконалення чинних і видання нових нормативно-правових та інших актів;

- у *навчальному процесі* – при викладанні навчальної дисципліни «Господарське право» та підготовці відповідних спецкурсів, підручників та навчальних посібників.

Апробація результатів дослідження. Дисертацію обговорено і рекомендовано до захисту на засіданні кафедри господарського права і процесу Національного університету «Одеська юридична академія». Деякі положення оприлюднено на: очних та заочних (шляхом публікації тез доповідей) науково-практичних конференціях, зокрема: Міжнародній науково-практичній конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» (16 травня 2025 року, м. Одеса) – дистанційна участь; Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Актуальні дослідження правової та історичної науки (Випуск 75)», 26.09.2025 р. – дистанційна участь; Всеукраїнській науково-практичній конференції «Шерешевські цивілістичні читання: Захист прав приватної особи в умовах війни» (м. Одеса, 03 грудня 2025 року) – особиста участь; Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Інформаційне суспільство: технологічні, економічні та технічні аспекти становлення (випуск 105)», 12.12.2025 р. – дистанційна участь.

Основні наукові результати дисертації були висвітлені у 6 наукових статтях, які опубліковані у фахових виданнях із юридичних наук, перелік яких затверджено МОН України, та 4 тезах доповідей (на міжнародних та всеукраїнській науково-практичних конференціях).

Джерельну базу роботи можна вважати цілком репрезентативною, оскільки дисертант при проведенні дослідження використав значну кількість наукових та інших джерел.

Всі розділи та підрозділи за своїм змістом є взаємопов'язаними, взаємоузгодженими, а також засвідчують, що автору вдалося виконати поставлені завдання та досягти мети дослідження.

У дисертації матеріал викладено юридично грамотно і логічно. Ведення наукової дискусії відзначається поміркованою коректністю і аргументованістю. Під час доведення власної позиції дисертант дотримується академічної етики.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації. Позитивно оцінюючи в цілому наукову роботу В. В. Петрова, все ж слід звернути увагу на те, що є питання, яке потребує уточнення, а саме:

1. У підрозділі 1.1. автор пропонує розглядати поняття «стимулювання» як спосіб державного регулювання та чи можливо його визначити як метод державного регулювання? У загально-правовому сенсі спосіб державного регулювання та метод державного регулювання це тотожні чи відмінні поняття?
2. У висновках дисертант зазначає, що підвищення ефективності господарювання, стимульоване державою, трансформує платоспроможність окремого суб'єкта у сталий розвиток національної економіки та слід конкретизувати через які саме практичні стимули це відбувається?
3. У висновках автор зазначає, що сутність господарсько-правового забезпечення цифровізації підприємницької діяльності в умовах воєнного стану полягає у формуванні спеціального гнучкого правового режиму, спрямованого на мінімізацію адміністративних бар'єрів, гарантуванні безперервності критичних цифрових процесів та адаптації механізмів державного регулювання бізнесу до підвищених безпекових ризиків. Що саме ви розумієте під адаптацією механізмів державного регулювання бізнесу до підвищених безпекових ризиків?

Разом з тим, характер наведених міркувань щодо окремих питань в роботі в цілому не знижує наукової цінності представленого на захист дослідження.

Висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам.

Основні положення дисертації з належним ступенем повноти були відображені у наукових статтях, підготовлених та опублікованих

дисертанткою, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Аналіз тексту дисертації В. В. Петрова «Стимулююча функція господарського права у розвитку підприємництва» свідчить про відсутність порушень автором вимог академічної доброчесності.

Загалом, дисертаційна праця В. В. Петрова «Стимулююча функція господарського права у розвитку підприємництва» є завершеним, змістовним, логічно та виважено побудованим дослідженням, а одержані висновки, результати та пропозиції є науково значимими та актуальними для правозастосування у сучасних умовах господарювання. Основні теоретичні положення та практичні висновки, які складають наукову новизну дослідження, отримані дисертантом особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи пропозиції інших авторів мають відповідні посилання.

Дисертація написана сучасною мовою, вміло використані юридичні терміни в роботі. Стиль викладання сприяє доступності розуміння та сприйняття матеріалу. За змістом робота є цільним дослідженням.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК.

Отже, слід дійти загального висновку, що дисертація В. В. Петрова «Стимулююча функція господарського права у розвитку підприємництва» відповідає спеціальності 081 - «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор **Петров Володимир Володимирович** - заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 - «Право» за спеціальністю 081 - «Право».

**Рецензент,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри господарського права
і процесу
Національного університету
«Одеська юридична академія»**

Володимира ДОБРОВОЛЬСЬКА